

Список використаних джерел:

1. Кірейцев Г.Г. Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки: монографія; Житомирський держ. Технолог. Ун-тет. – Житомир: ЖДТУ, 2007. 236 с.; 2. Свірко С. В. Організація бухгалтерського обліку в бюджетних установах: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2003. 380 с.; 3. Наказ Міністерства фінансів України № 635 від 27.06.2013 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text> (дата звернення 05.03.2024)

Феофанов Л.К., канд. екон. наук, доцент
Піскун Н.Ю., здобувачка вищої освіти ступеня магістр*
Меліхов Є.В., асистент
Запорізький національний університет, Україна.

Податковий та фінансовий облік необоротних активів на підприємстві

Необоротні активи – сукупність майнових цінностей, період використання яких передбачається більш ніж один рік. Це поняття абсолютно не залежить від їхньої вартості, форми (фізичної чи віртуальної) чи виду. Визначальним фактором для необоротних активів є тривалість їхнього використання. Наприклад, якщо Укрзалізниця придбала 25 товарних вагонів від угорської компанії з планованим терміном експлуатації протягом 5 років, ці вагони вважаються необоротними активами через передбачений строк використання, тривалістю понад 1 рік. Проте, у випадку непередбачених обставин, таких, як банкрутство компанії-постачальника або невідповідність товару очікуваному стандарту якості, імовірно скорочення терміну експлуатації з 5 років до 1 року. У такому випадку, компанія може прийняти рішення про подальшу реалізацію цих активів, перетворюючи їх на оборотні в розрізі товарів [2].

Необоротні активи, такі як будівлі, транспортні засоби, літаки, придбані ліцензії та патенти, довгострокова дебіторська заборгованість, а також тварини на сільськогосподарських підприємствах (наприклад, бики, корови, кози та інші), є типовими прикладами таких активів. Їх розділення на оборотні та необоротні є умовним, оскільки кожен актив приносить свій внесок у господарську діяльність підприємства та забезпечує йому дохід. Наприклад, обладнання на підприємстві зазнає зносу або амортизації у бухгалтерському обліку, хоча воно і не бере участі у господарському обороті або операційному циклі [2].

Операційний цикл, який часто відомий як господарський оборот, представляє собою постійний цикл економічних процесів на підприємстві: придбання товару (витрати коштів), виробництво продукту, його реалізація (отримання коштів), нове придбання (повторні витрати коштів) і так далі. У

* Науковий керівник - Л.К. Феофанов, канд. екон. наук, доцент

цьому циклі товари, продукти, гроші, сировина та інші ресурси постійно обертаються. З іншого боку, машини, обладнання та інше необоротне майно майже не змінюються фізично (принаймні протягом року), що робить їх необоротними активами через їх участь в операційних циклах.

Оскільки необоротні активи підприємств використовуються протягом тривалого періоду, економічні умови змінюються, то облікова вартість таких активів може втратити відповідність їх реальній вартості. У випадку суттєвих різниць рекомендується проводити переоцінку основних засобів, нематеріальних та біологічних активів. Однак існують виключення, такі як малоцінні необоротні матеріальні активи (МНМА), які не підлягають переоцінці. Для необоротних активів також використовуються специфічні первинні документи, такі як інвентарні карти обліку, що містять інформацію про цінність, тривалість та значимість активів.

Необоротні активи в контексті податкового обліку мають свої відмінності порівняно з бухгалтерським. Зокрема, основними нюансами є те, що МНМА не розглядаються як основні засоби з точки зору Податкового кодексу України (ПКУ). Оцінка основних засобів підлягає коригуванню при веденні обліку податкових різниць, а строки корисного використання таких активів зазвичай не меншими, ніж встановлені ПКУ.

Необоротні активи відображаються у фінансовій звітності підприємства, зокрема, у бухгалтерському балансі та його примітках. Існують різні підходи до цього, включаючи розкриття необоротних активів у окремих розділах або списання їх у порядку убування ліквідності. Зокрема, у плані рахунків бухгалтерського обліку підприємств необоротні активи представлено окремим класом 1, що наведено у таблиці 1 [1].

Таблиця 1

Класифікація необоротних активів

Група необоротних активів	Рахунки обліку	Найбільш типові приклади	Правила обліку
Інвестиційна нерухомість	100	Нерухомість, яка використовується виключно для отримання доходу шляхом здавання в оренду	НП(С)БО 32, МСБО 40
Основні засоби	101-109	Земля, будівлі та споруди, машини, обладнання, автомобілі та інші транспортні засоби, інструменти, прилади, меблі, а також тварини та багаторічні насадження, якщо вони не пов'язані з сільськогосподарською діяльністю, плодоносні рослини.	НП(С)БО 7, МСБО 16
Інші необоротні матеріальні активи	111-117	Інші різновиди основних засобів: тимчасові споруди (забори, фургони, кіоски), малоцінні необоротні матеріальні активи (МНМА, це основні засоби вартістю ≤20000 грн), книги у бібліотеках, вартість поліпшень чи модернізації орендованих основних засобів.	НП(С)БО 7 МСБО 16
Нематеріальні активи	121-127	Ліцензії на використання комп'ютерних програм, придбанні торговельні марки, інші об'єкти інтелектуальної власності	НП(С)БО 8, МСБО 38

Група необоротних активів	Рахунки обліку	Найбільш типові приклади	Правила обліку
Накопичений знос (амортизація)	131-134	Знос (амортизація), які були накопичені за всі роки (основних засобів, нематеріальних активів, біологічних активів).	НП(С)БО 7 НП(С)БО 7 НП(С)БО 30
Довгострокові фінансові інвестиції	141-143	Придбані акції інших підприємств з метою контролю та отримання дивідендів тривалий період, облігації зі строком погашення більше року, можуть бути довгострокові банківські депозити (більше року)	НП(С)БО 12 МСБО 32
Капітальні інвестиції	151-155	Кошти витрачені на створення та придбання ОЗ, НА, довгострокових біологічних активів, за своєю суттю капітальні інвестиції – це недобудовані, придбані, але не введені в експлуатацію ОЗ, МНМА, нематеріальні чи біологічні активи	НП(С)БО 7 НП(С)БО 7 НП(С)БО 30
Довгострокові біологічні активи	161-166	У сільськогосподарських підприємств тварини, які використовуються з метою довгострокового отримання доходу (стадо дійних корів, коні, вівці, та інша худоба), багаторічні насадження.	НП(С)БО 30 МСБО 40
Відстрочені податкові активи	17	Штучний актив, який виникає внаслідок особливостей розрахунку податку на прибуток, зокрема перенесення збитку за податковою декларацією на наступні періоди, такі активи можуть існувати тільки у платників податку на прибуток	НП(С)БО 17 МСБО 12
Довгострокова дебіторська заборгованість	181-183	Дебіторська заборгованість з терміном погашення більше року, наприклад видана позика працівнику, заборгованість по отриманому векселю	НП(С)БО 10 МСБО 32
Інші необоротні активи	184	Можуть бути довгострокові витрати майбутніх періодів, також можуть бути довгострокові депозити, якщо використання грошей неможливе протягом 12 місяців, активи, які виникають по орендованим основним засобам при застосуванні норм нового МСФЗ 16 «Оренда»	НП(С)БО 1 МСФЗ 16
гудвіл	19	Штучний актив, який виникає при придбанні підприємств, цілісних майнових комплексів, контрольних пакетів акцій і складанні консолідованої фінансової звітності, гудвіл ² ціна придбання – (придбані активи- набуті зобов'язання)	НП(С)БО 2 НП(С)БО 19 МСФЗ 3
20000 грн – це число для податкових цілей з пп.14.1.13 ПКУ. Можливим є застосування й іншої вартісної межі згідно наказу (положення) про облікову політику підприємства			

При несподіваних змінах у використанні необоротних активів, їх облікове відображення також має бути відповідно скориговано. Наприклад, якщо актив перестає використовуватися довгостроково і буде проданий, він переводиться з рахунку основних засобів до групи вибуття у складі оборотних активів.

Отже, визначення, оцінка та відображення необоротних активів у бухгалтерському та податковому обліку вимагає відповідності ряду нормативних вимог та облікової політики підприємства.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Дата оновлення: 29.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text> (дата звернення: 19.02.2024); 2. Необоротні активи підприємства. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/8147-neoborotn-aktivi-pdprimstva> (дата звернення: 19.02.2024).

Чабанюк О.М., канд. екон. наук, доцент
Львівський торговельно-економічний університет,
судова експертка Львівського науково-дослідного інституту судових експертиз МЮ України, Україна

Аспекти проведення досліджень у сфері оподаткування

Судово-економічна експертиза відіграє ключову роль у розв'язанні різних правових питань, зокрема в сфері оподаткування. У цьому контексті вона застосовується для перевірки законності та обґрунтованості податкових платежів, виявлення податкових перевищень та уточнення можливих наслідків неправильного оподаткування. З ростом темпів змін у податковому законодавстві, обмежень у проведенні податкових перевірок, війни, пандемійних обставин, ситуація в сфері ухилення від сплати податків стала більш складною та прихованою. Оскільки виявлення таких порушень можливе лише шляхом спеціальних податкових перевірок, визначення їх механізму, винних осіб та масштабів завданої шкоди потребує експертних знань і досвіду.

Одним із ключових завдань судово-економічної експертизи в сфері оподаткування є перевірка документації, пов'язаної з обліком податкових зобов'язань та фінансових операцій. Ця документація може включати звіти про прибуток, баланси, акти здачі-приймання, договори та інші документи, що відображають фінансові операції. Під час аналізу таких документів експерти ретельно перевіряють їхню достовірність, відповідність вимогам законодавства та стандартам бухгалтерського обліку, а також наявність ознак можливої фальсифікації. Під час проведення судово-податкової експертизи експерт повинен здійснити такі дії: визначити, чи є особа чи організація платником податків; встановити, чи існують у суб'єкта оподаткування об'єкти, що підлягають оподаткуванню; розрахувати розмір податкової ставки; визначити податковий період; виявити підстави для використання платником податків податкових пільг; встановити інші обставини, передбачені нормами закону про конкретні податки та збори (обов'язкові платежі); дослідити первинні облікові документи, реєстри бухгалтерського обліку, фінансову та податкову звітність;